

Röpke vágy egy luxuscikkre, néptáncest ürügyén

Az idei néptáncfesztivál különlegessége abban áll, hogy a szomszédos országokból, a Cseh és Szlovák Köztársaságból, Romániából és Jugoszláviából nemcsak szlovák, román és macedon, hanem magyar nemzetiségi csoportok is érkeztek. A találkozó legnagyobb, örömteli meglepetése is az így alakított „vendégkörök” köszönhető.

A sepsiszentgyörgyi Háromszék Magyar Állami Népi Együttes teljesítményéről van szó, amelyet hasonlítással nemigen lehet jellemezni. Ha ugyanis azt mondjuk, hogy a hazai magyar néptáncmozgalom jó másfél évtizeddel ezelőtti reneszánszának legjobb amatőr együtteseit idézték, akkor az emlékező szakmabeliek ugyan tudhatják, hogy az eredeti néptáncot igen magas művészi színvonalon előadó csapatról lehet szó. Am az is bizonyos, hogy sántít a hasonlat. Akkoriban a magyarországiak záródokoltak Erdélybe, a tiszta forráshoz, tanulni, gyűjteni, az eleven folklórt érzékelni, s szorgos elődeik meg a maguk gyűjtését-tapasztalatát mentették a magyar színpadokra. Vagyis – akárhogy nézzük – egy tanulási folyamat végeredménye volt az eredetire legjobban hasonlító néptáncszínpadi bemutató is, ha az erdélyi dialektus anyagából válogatták.

A sepsiszentgyörgyiek nem tanulták, hanem éltek a táncot.

Kedd esti bemutatójukon azzal az élménnyel ajándékozták meg a legkényesebb ízlésű nézőket is,

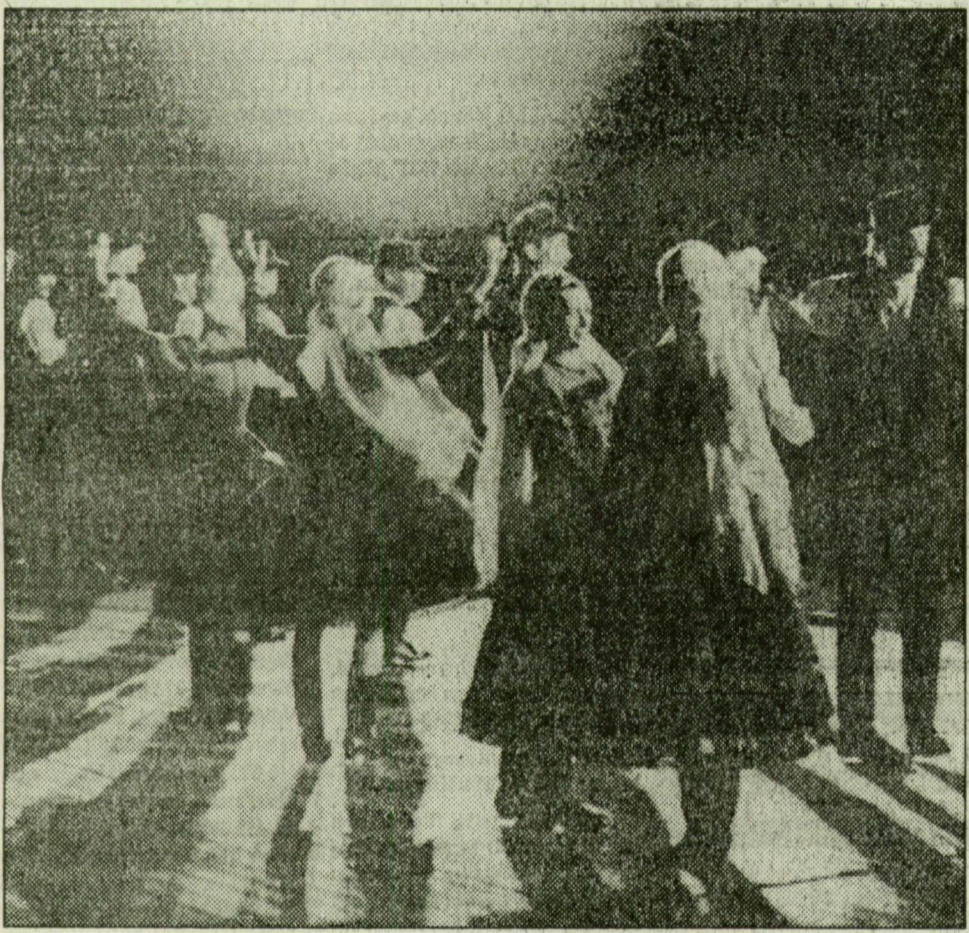
amivel a legjobb magyarországi együttesek csak ritkán; az őszinteség, a természetesség élményével.

Imponáló volt persze az az igencsak fegyelmezett tanulást kívánó technikai biztonság, mozgásművészség is, ami előadásmódjukat jellemezte. Nemkülönbön a táncosok fizikai képessége. A csapat bámulatosan együtt volt. A szólisták virtuózok. Ragyogó a háromtagú zenekar. Magával ragadó az énekesnő. A hivatásos együttes (mint hírlík, megfelelő állami támogatást kapnak) amolyan *veleszületett profizmusból* adott leckét, mondhatnánk, ha nem tartanánk ennél sokkal fontosabbnak: bizonyos, hogy *aki nézi őket, megérinti a magyar néptánc természeti szépsége.*

Ilyenfajta szépségek nélkül szürke az életünk – szokás mondani művészetekhez szokott körökben. Igaz, soha nincs elegendő ok az optimizmusról, mégis azt remélem, *mindig lesz fóruma olyan művészeknek, akik képesek erős, vagy szunnyadó emberi szépségvágyakat éltetni.*

A mostani néptáncfesztivál – és egyáltalán: a szegedi nyári művészeti fesztivál – eseményei mögött lappangó kérdésre, hogy tudniillik megrendezhető-e a jövőben is, olyan időben, amikor a pénz beszél, magam tehát habozás nélkül válaszolnám: *kell!* Bárha tudom, előbb lenni kell annak a pénznek és aztán áll módunkban megfontolni, hogy cél avagy csak eszköz.

SULYOK ERZSÉBET

Esti disznóillat

Azokon a nyári napokon, amikor a hajnal sem hoz felüdülést, és az emberek égő szemmel, ólomnehéz végtagokkal kezdik a napot, az agyuk helyén pedig egy körös-körül gondosan lesimított jókora kavicsot cipelnek, érdemes kívánni az estét, mert időnként emlékezetes élményben lehet részünk.

Nem tudom, hogy a város más részein ismerik-e azokat a gyönyörűségeket, amelyek Tarján lakótelep kiváltságosainak kijutnak. A belvárosiak szinte bizonyosan ki vannak rekeszve ebből, de hát úgy kell nekik: *érjék be a tömény kipufogógázok belégzésével.*

Ídeje pontosabban megnevezni, miféle színfoltról – vagy inkább: szagfoltról (?) – van szó. Tarján fölé ugyanis alkalmanként olyan illatfelhő terjeszti ki szárnyait, amelyről szinte bizonyosan állítható hogy a „sertés” nevű háziállat anyagcserezésének végtermékétől származik (hiába, ezt nem tudtam cízellettabban körülírni).

Amikor napi munkánk végeztével megtérünk szeméttel borított betontelepünkre, joggal tarthatánk igényt arra, hogy az erkélyre kilépve – vagy erkély híján fejünket a konyhai szűnyogháló kis ablakán kidugva – nagyot szippantsunk az autók füstjéből (nekünk is marad még, nemcsak a belvárosiak kiváltsága), az utakra fölvert porból, és a magasabb emeletekről fejünkre rázott és söpört piszokból – egyszóval a lakótelepi levegőből.

De nem tehetjük. Mert mintha egy gigászi disznó-ólat nyitnának ki hirtelen, a képzeletbeli ajtún át előbb csak óvatosan, a föld felett szivároghva, majd egyre ellenállhatatlanabbul hőmpolyogva előtör a szag, és betölti utcát, orrot és tüdőt, de még a lakást is betöltné, amitől a Goldingtól ismert Legyek Ura óvjon meg bárkit is, mivelhogy a mozdulatlanul álló, sűrű levegőben nem mórduul a cüg.

Ablakokat becsukni! – hangzik a parancs, aztán csendben figyeljük, amint arcunkon apró erecskékben csorog a veríték, és arra gondolunk, hogy Szeged – de legalábbis Tarján! – nemcsak a napfény városa, van még itt pár dolog, amit élvezni lehet.

NYILAS

A főmérnök rehabilitációja

Elmondhatom a kedves olvasó szíves érdeklődésére, hogy az MTE SZ-beli múltam (még a Széchenyi téren, a Nemzeti Hitelintézet egykori helyiségeiben) kezdő lépéseit olyan kiváló mérnökdoyenektől gyámoltva tettem meg, 1959-től kezdődően, mint Blaskovics Zoltán, Breinovics Vilmos, Dévény István, Pálffy-Budinszky Endre, Tömörkény László és mások. Mindig érdemben nyilatkoztam róluk, mert bennem, a 25 éves fiatalban eleitől kezdve oltogatták a műszaki-tudományos haladás iránti hitet, érzelmeiket, az értelmi elkötelezettséget, valamint mindama feladattömeget, amelyet ezért a legnemesebb folyamatért a mérnökembernek tennie kell, a nép javára, a város és a megye szakkérdéseinek segítésére.

Talán ma is legnagyobb hatású „apostolomnak” dr. Pálffy-Budinszky Endrét tartom, aki az aktív minőségértékelés hatásával tudott rám hatni. Pálffy-Budinszky Endre (1902-1968) Szeged-szeretete bizonyára onnan is eredeztethető, hogy édesanyja Szeged egykori polgármesterének, Pálffy Ferencnek volt leánya. Szakmai indíttatása pedig édesapjától, Budinszky Ernő építész-mérnöktől származhatott. A fiatal mérnök Szegedre 1926-ban került, de előbb a MÁV osztálymérnökségére, majd később állt a városi mérnöki hivatal szolgálatába. Mérnök társaival hihetetlen energiával és lelkesedéssel fogtak a város további fejlesztési programjának kidolgozásához, és ehhez jó fórumot találtak a Magyar Mérnök és Építész Egylet szegedi osztályának munkájában, de az Alföldkutató Bizottság és a szegedi tudományegyetem is hasznos társnak bizonyult.

A városfejlesztésnek, ennek a nagyszerű programnak valóságos motorja volt, megszállottja, akiről Granasztói Pál (1966) ezeket írta: „Úttörő és számvető szerepe mellett, még egy fontos vonását emelném ki munkásságának. Elsősorban érdeklődő egyénisége, kultúrember volta miatt, de talán azért is, mert vidéken ugyan, ám a vidék egyik első városában működött, ő nem specializálódott, mint a fővárosban annyian, hanem több évtizedes működése során, a szakterület egészét művelte. Tudása, felkészültsége is mindig megőrizte a már egyre ritkább enciklopédikus jelleget. Lelkesedését mindig az új iránti vonzalom vezette, és tette munkáját gazdaggá, sokrétűvé.”

Törekvéseit előbb Berenczey Domokos, majd Buócz Károly hivatali főnökei a mérnöki hivatalban mindenkor elismerték és segítették, de baráti szaktársaitól, mint Breinovics Vilmostól mindig mérnöki inspirációkat is kapott.

A város szolgálatába 1926-ban állt, s ettől kezdve mást sem szolgált, csak Szegedet, fejlesztését, népboldogulását napi munkáján és szakirodalmi tevékenységében is. Valami nagy ujjászületésről álmodozott, amikor Szeged programtervezését közvettették Füle Lajossal, Takács Máréval, és másokkal. Az időközben elorszavított urbanisztikai irodalmat és gyakorlatot szándékoztak újjáéleszteni, kiemelve a városfejlesztést és a vele elszakíthatatlan egységű műemlékvédelmet. (Érdemes házaikban látható műemléktáblák is Pálffy-Budinszky Endre érdemei, azóta sem nyúlt senki sem e kérdéskörhöz.)

Szeged szolgálatában 39 esztendő töltött munkás várospolgárként, alkotó mérnök-zseniként, majd mondvcsinált vádak alapján arra készítettek, hogy 1965 novemberének egy szombatján adja át íróasztalának kulcsait, majd felmondtak neki, és vizsgálati fogságba helyezték. Pert nem indítottak ellene, de életének hátralévő becsületes éveit, egyes körökben megbélyegezeten élte.

Pálffy-Budinszky Endrének, a város szolgálatában eltöltött évei ma is aranylóan jelentkeznek városszerkezetünkben, Szeged városfejlesztésében, a műemlékvédelemben és sok más területen. (Pl. ahogy ők a városfejlesztésből irodalmat – Szegedi Szemle –, szakirodalmat „csináltak”.)

Az itt munkálkodott közel negyven esztendő, hatalmas szakmai érdemeit figyelembe véve, az elsők között megérdemelné, hogy az önkormányzat őt rehabilitálja, visszaállítaná őt méltóságába, amitől a középszer hatalma fosztotta meg. Megérdemelné, mert igazi szegedi volt, aki mást sem, csak ezért a városért munkált racionális felfogásával, természettudományos műveltségével és mérnöki pontossággal végzett munkájával. Ez utóbbi mondat igazán jellemzi őt!

BÁTYAI JENŐ

TELITALÁLAT...

SZÁSZ ENDRE rajza.

1955 júliusában kellett jelentkezniem a nyírségi Borsos Lászlóéknál – Magyaró Kiadó – aki első könyvem tipográfiai ügyeit intézte.

– Nézze, hírom grafikus is megírtam egy-egy próba-illusztrációt elbeszélésére. Magára vár a döntés: megírdel szívaltassal meg az illusztrációt.

Azonnal megakadt a telim. tetem az íróasztalánál s a nyírségi-támaszra motuló diárot lát. vizelő, elnéveltejepről vulló, a his rötet bundandóját a grafika nyelvén kifejező rajzon:

– Ez az! – Nialtottam (színt); boldogan. – Telitalálat!

... SZÁSZ ENDRE rajza volt.
Der Endre

